
[2001-23 i 25-RE](#)

CAUSA 2001-23 i 25-RE

Números de registre: 308-2001 i 328-2001. Recursos d'empara

SENTÈNCIA DEL DIA 9 DE MAIG DEL 2002

BOPA núm. 37, del 13 de maig del 2002

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional el dia 29 de novembre del 2001 per la representació processal del Sr. Sergi Ruiz Lázaro, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra la sentència dictada pel Tribunal de Corts, el dia 23 de febrer del 2001 i contra la sentència i l'aute dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, els dies 24 d'octubre i 19 de novembre del 2001, respectivament, per haver-se produït una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució i atès que demana al Tribunal Constitucional que "trameti el present recurs d'empara conforme a dret, i que es dicti sentència per aquest Tribunal Constitucional declarant la vulneració al dret a la jurisdicció recollit a l'art. 10 de la Constitució, consistent en l'omissió judicial denunciada en el cos del present recurs, declarant en conseqüència la nul·litat de l'aute del Tribunal Superior, Sala Penal, de data 19 de novembre del 2001, i la sentència de la mateixa Sala de 24 d'octubre del 2001, dictades ambdues resolucions en el rotlle 20/01, i causa 91-3/00, i que s'ordini dictar una altra sentència en la que s'examini el motiu del recurs d'aquesta part que s'ha omès en la sentència nul·la";

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional el dia 17 de desembre del 2001 per la representació processal del Sr. Domingo López Acedo, mitjançant el qual interposa recurs d'empara

contra la sentència dictada pel Tribunal de Corts, el dia 23 de febrer del 2001 i contra la sentència i l'aute dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, els dies 24 d'octubre i 23 de novembre del 2001, respectivament, per haver-se produït una presumpta vulneració dels drets fonamentals a la presumpció d'innocència i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com del dret al respecte del principi de legalitat penal reconegut a l'article 9.4 de la Constitució i atès que sol·licita al Tribunal Constitucional que dicti sentència "atorgant empara constitucional en el sentit sol·licitat en el cos de l'escrit, declarant la lesió dels drets fonamentals invocats, anul·lant les sentències recaigudes en la causa 91-3/00 retrotraent els autes a la deliberació del Tribunal de Corts perquè dicti sentència de conformitat amb els drets protegits pels articles 10 i 9.4 de la Constitució";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist el Codi penal;

Vistos els informes respectius del Ministeri Fiscal de dates 9 i 14 de gener del 2002;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional de data 8 de febrer del 2002, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, els recursos d'empara interposats per la representació processal del Sr. Sergi Ruiz Lázaro i per la representació processal del Sr. Domingo López Acedo, i que va decidir acumular-los en una sola causa per identitat d'objecte;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional el dia 22 de març del 2002 per la representació processal del Sr. Sergi Ruiz Lázaro;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional el dia 3 d'abril del 2002 per la representació processal del Sr. Domingo López Acedo;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les representacions processals de les parts i pel Ministeri Fiscal;

Antecedents

Primer

Mitjançant sentència de data 23 de febrer del 2001, el Tribunal de Corts va condemnar el Sr. Domingo López Acedo, com a autor d'un delictes major d'homicidi i d'un delictes menor de realització d'actes que atemptin contra la dignitat de les persones, amb la concurrència en el delictes d'homicidi de les circumstàncies agreujants de crueltat, abús de superioritat i nocturnitat, a la pena de setze anys de presó ferma i a l'expulsió definitiva del Principat d'Andorra, i va condemnar el Sr. Sergi Ruiz Lázaro com a autor d'un delictes major d'omissió del deure de socors, d'un delictes menor de realització d'actes que atemptin contra la dignitat de les persones i d'una contravenció penal de lesions, amb la concurrència de les circumstàncies atenuants de menor de vint-i-un anys d'edat i anàloga de penediment i col·laboració amb les autoritats, a la pena de cinc anys de presó ferma.

Segon

Amb data 13 i 16 de març del 2001, les representacions processals dels Srs. Sergi Ruiz Lázaro i Domingo López Acedo, respectivament, van interposar recurs d'apel·lació contra la sentència esmentada, per apreciació errònia de les proves provocant el relat erroni dels fets declarats provats en la sentència, la qual cosa va produir, per consegüent, una errònia qualificació jurídica.

Mitjançant sentència de data 24 d'octubre del 2001, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va desestimar el recurs d'apel·lació i va confirmar íntegrament la sentència recorreguda.

Tercer

Amb data 25 d'octubre del 2001, la representació processal del Sr. Sergi Ruiz Lázaro va formular un incident de nul·litat d'actuacions davant la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia per considerar que aquesta Sala havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció reconegut a l'article 10 de la Constitució, pel fet de no haver-se pronunciat sobre un dels motius del seu recurs d'apel·lació. La representació processal del Sr. Domingo López Acedo també va formular un incident de nul·litat d'actuacions davant la mateixa Sala contra la mateixa sentència per presumpta vulneració dels drets

fonamentals protegits pels articles 9.4 i 10 de la Constitució.

Quart

Amb data 19 de novembre del 2001, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute en què acordava desestimar el primer incident de nul·litat esmentat per considerar que “la sentència d’aquesta Sala Penal de data 24 d’octubre del 2001, a l’explicar en els seus Considerants VII i VIII i pels motius que hi són exposats, que el Tribunal de Corts ha fet una exacta aplicació de la llei Penal, tant pel que respecta les qualificacions retingudes com a penes pronunciades, ha respost al 4t motiu del recurs presentat per Sergi Ruiz Lázaro ”.

Amb data 23 de novembre del 2001, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute en què acordava desestimar l’incident de nul·litat presentat pel Sr. Domingo López Acedo per considerar que aquest incident tenia “per objecte d’una part sotmetre a la Sala Penal un motiu de recurs no plantejat en les formes i terminis del recurs ordinari d’apel·lació, d’altra part demanar a aquesta mateixa Sala de pronunciar-se una segona vegada sobre motius plantejats en el marc del recurs d’apel·lació i examinats, en la seva totalitat, per la sentència de data 24 d’octubre del 2001”.

Cinquè

Amb data 29 de novembre del 2001, la representació processal del Sr. Sergi Ruiz Lázaro va presentar un recurs d’empara davant el Tribunal Constitucional contra la sentència dictada pel Tribunal de Corts, el dia 23 de febrer del 2001 i contra la sentència i l’aute dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, els dies 24 d’octubre i 19 de novembre del 2001, respectivament, per haver-se produït una presumpta vulneració del dret a un procés degut, reconegut a l’article 10 de la Constitució.

En el seu escrit de recurs d’empara la representació processal del recurrent manifesta que la sentència de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia ha vulnerat el dret a la jurisdicció pel fet de no contestar un dels motius d’impugnació, concretament el motiu que fa referència a l’apreciació de la pena, d’acord amb les circumstàncies atenuants reconegudes pel mateix Tribunal de Corts, oblit consistent en “una omissió judicial”. I afegeix que “la referència genèrica a la justa apreciació dels fets i a la deguda aplicació de la llei no pot servir com a resolució d’un motiu d’un recurs ben concret, justament perquè és excessivament genèrica”.

Per acabar, aquesta representació processal demana al Tribunal Constitucional que “es trameti el

present recurs d'empara conforme a dret, i que es dicti sentència per aquest Tribunal Constitucional declarant la vulneració al dret a la jurisdicció recollit a l'art. 10 de la Constitució, consistent en l'omissió judicial denunciada en el cos del present recurs, declarant en conseqüència la nul·litat de l'aute del Tribunal Superior, Sala Penal, de data 19 de novembre del 2001, i la sentència de la mateixa Sala de 24 d'octubre del 2001, dictades ambdues resolucions en el rotlle 20/01, i causa 91-3/00, i que s'ordini dictar una altra sentència en la que s'examini el motiu del recurs d'aquesta part que s'ha omès en la sentència nul·la”.

Sisè

Amb data 17 de desembre del 2001, la representació processal del Sr. Domingo López Acedo va presentar un recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional contra la sentència dictada pel Tribunal de Corts, el dia 23 de febrer del 2001 i contra la sentència i l'aute dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, els dies 24 d'octubre i 23 de novembre del 2001, respectivament, per haver-se produït una presumpta vulneració dels drets fonamentals a la presumpció d'innocència i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com del dret al respecte del principi de legalitat penal reconegut a l'article 9.4 de la Constitució.

En el seu escrit de recurs d'empara la representació processal del recurrent manifesta que la sentència “no atorga a totes les proves el mateix valor i es recolza exclusivament en les proves de càrrec per fonamentar la decisió, rebutjant les de descàrrec (...) i empra el mateix procedir quan examina les circumstàncies agreujants que van concórrer en la present causa”. També considera que “tant el Tribunal de Corts com la Sala Penal del Tribunal Superior han realitzat una interpretació extensiva de la paraula “sexe” com si en ell s'incloués els termes sexualitat i orientació sexual o assimilant-los i vulnerant d'aquesta manera la prohibició de l'analogia prohibida en mèrits del principi constitucional de legalitat recollit en els articles 3 i 9.4 de la Constitució”.

Per acabar, aquesta representació processal demana al Tribunal Constitucional que dicti sentència “atorgant empara constitucional en el sentit sol·licitat en el cos de l'escrit, declarant la lesió dels drets fonamentals invocats, anul·lant les sentències recaigudes en la causa TC-91-3-00 retrotraent els autes a la deliberació del Tribunal de Corts perquè dicti sentència de conformitat amb els drets protegits pels articles 10 i 9.4 de la Constitució ”.

Setè

Amb data 9 de gener del 2002, el Ministeri Fiscal va presentar el seu informe, en què manifestava que la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, en l'aute de data 19 de novembre del 2001, que resolvia sobre l'incident de nul·litat d'actuacions interposat pel Sr. Sergi Ruiz Lázaro constata que

la sentència impugnada donava resposta al motiu “oblidat”, i que el fet que aquesta sentència confirmés íntegrament la sentència de data 23 de febrer del 2001, dictada pel Tribunal de Corts fent “seus tots els arguments i fonaments continguts en aquesta sentència, la qual justifica la pena imposada no tan sols contemplant les circumstàncies atenuants concurrents, sinó també atenent a la màxima gravetat dels fets comesos i al mòbil que incità als inculpats” donava, per tant, compliment a l'article 53 del Codi penal.

En conclusió, el Ministeri Fiscal demana la inadmissió a tràmit del recurs d'empara per manca manifesta de contingut constitucional de la demanda.

Vuitè

Amb data 14 de gener del 2002, el Ministeri Fiscal va presentar el seu informe relatiu al recurs d'empara presentat pel Sr. Domingo López Acedo, en què manifestava que “Resulta evident de l'escrit d'interposició del recurs d'empara, que la pretensió de l'avui recurrent no és altra que la de que aquest M.I. Tribunal examini en via d'empara la vulneració de les proves i la interpretació i l'aplicació del dret efectuades pels òrgans jurisdiccionals ordinaris (...). Només cal examinar les sentències impugnades per constatar que tant la sentència del M.I. Tribunal de Corts com la de la Sala Penal del M.I. Tribunal Superior de Justícia, contenen en els seus Considerants raonaments fàctics i jurídics en relació amb la pertinença de” la subsumpció en l'article 313 del Codi penal dels actes vexatoris realitzats pel condemnat respecte a la víctima “la qual entenen forma part de les competències de la jurisdicció ordinària”.

En conclusió, el Ministeri Fiscal demana la inadmissió a tràmit del recurs d'empara per manca manifesta de contingut constitucional de la demanda.

Novè

Amb data 8 de febrer del 2002, el Ple del Tribunal Constitucional va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, els dos recursos d'empara, va acordar acumular-los en el mateix procediment per identitat d'objecte sota el número 2001-23 i 25-RE i, mitjançant providència de la mateixa data, es va trametre la causa a les parts perquè formulessin les al·legacions corresponents.

Desè

Amb dates 22 de març i 3 d'abril del 2002, les representacions processals dels recurrents van presentar els escrits d'al·legacions respectius, en què reiteraven substancialment l'argumentació continguda en els seus escrits de recurs d'empara.

Onzè

Amb data 24 d'abril del 2002, el Ministeri Fiscal i la representació processal del Sr. Sergi Ruiz Lázaro, i amb data 26 d'abril del 2002, la representació processal del Sr. Domingo López Acedo, van formular els escrits de conclusions en què reproduïen substancialment tot allò que fou al·legat i argumentat en els escrits precedents presentats davant el Tribunal Constitucional.

Fonaments jurídics

I. Observació prèvia

Considerant que els recursos d'empara presentats, respectivament, pel Sr. Sergi Ruiz Lázaro i pel Sr. Domingo López Acedo estan adreçats contra les mateixes decisions del Tribunal de Corts i del Tribunal Superior de Justícia i que reposen sobre una argumentació en part comuna i en part específica.

II. Pel que fa a la presumpció d'innocència

Considerant que aquest motiu ha estat plantejat pel Sr. Domingo López Acedo, tot i que el Sr. Sergi Ruiz Lázaro ha declarat, en el seu escrit d'al·legacions de data 20 de març del 2002, que si aquest motiu era retingut pel Tribunal Constitucional també hauria de ser-ho respecte a la seva persona d'acord amb el principi d'igualtat recollit a l'article 6.2 de la Constitució;

Considerant, en efecte, que sembla que si la presumpció d'innocència hauria estat vulnerada en el decurs dels procediments anteriors, ho hauria estat tant respecte de l'un com de l'altre inculpat, ja que no apareix cap diferència en l'examen de la causa pel que fa a la manera com han estat tractats;

Considerant que per intentar demostrar la vulneració de la presumpció d'innocència, reconeguda a l'article 10.2 de la Constitució, pels jutges de primera instància, el Sr. Domingo López Acedo es va limitar, des de l'origen, a criticar les apreciacions donades per les jurisdiccions ordinàries sobre el seu comportament, la qualificació dels fets que li eren imputats i l'existència de circumstàncies agreujants;

Considerant que, en el seu escrit de data 3 d'abril del 2002, el Sr. Domingo López Acedo només reprèn, amplia i desenvolupa l'argumentació que ja havia presentat en el seu escrit de recurs d'empara, concretament exposant de manera minuciosa la seva versió dels fets en el moment de l'agressió de la víctima, qüestionant la interpretació d'aquests fets donada pels magistrats de primera instància, denunciant llur comportament en l'apreciació de la prova que duia a una inversió de la seva càrrega i criticant la parcialitat del president del Tribunal de Corts en la direcció dels debats;

Considerant que aquesta argumentació va dirigida contra aspectes de la causa relatius a l'apreciació sobirana dels jutges del fons; i que en aquest cas han estat examinats pel Tribunal Superior de Justícia i han donat lloc per part seva a una decisió desenvolupada i motivada;

Considerant que el Tribunal Constitucional, que no és un tercer grau de jurisdicció, no és competent per controlar les apreciacions esmentades amb motiu d'un recurs d'empara constitucional;

Considerant, per tant, que l'argumentació del Sr. Domingo López Acedo sobre aquest punt no pot ser tinguda en compte.

III. Pel que fa al principi de legalitat en matèria penal

Considerant que el Sr. Domingo López Acedo entén que els magistrats de primera instància han vulnerat el principi de legalitat en matèria penal, ja que el van condemnar no a títol principal sinó a títol d'un delictes menor de realització d'actes atemptant a la dignitat de la persona, per haver injuriat la víctima, considerant-la homosexual, la qual cosa constituiria, segons el seu parer, una infracció de l'article 313 del Codi penal relatiu als atemptats a la dignitat d'una persona per raó de sexe;

Considerant que el Sr. Sergi Ruiz Lázaro també va ser condemnat, pels mateixos fets i per les mateixes raons, a títol d'un delictes menor de realització d'actes atemptant a la dignitat d'una persona, que s'associa a l'argumentació exposada pel Sr. Domingo López Acedo i que demana beneficiar-se, si s'escau, de la decisió del Tribunal Constitucional en cas que aquest motiu fos

estimat;

Considerant que el Sr. Domingo López Acedo al·lega que els magistrats de primera instància van donar al terme “sexe” de l'article 313 del Codi penal, una interpretació extensiva, no fonamentada i inconstitucional englobant-hi “l'orientació sexual”;

Considerant que l'article 9.4 de la Constitució disposa que “Ningú no pot ésser condemnat o sancionat per accions o omissions que en el moment de produir-se no constitueixin delictes, falta o infracció administrativa”;

Considerant que l'article 313 del Codi penal només preveu expressament l'atemptat contra la dignitat d'una persona a causa del seu sexe sense fer cap menció a l'atemptat contra la dignitat d'una persona a causa de la seva orientació sexual;

Considerant que pel fet d'assimilar uns fets que podrien ser contemplats eventualment com atemptat contra la dignitat d'una persona a causa de la seva orientació sexual a una infracció d'atemptat contra la dignitat a causa del sexe, els magistrats del Tribunal de Corts, sigui quina sigui la legitimitat de la seva intenció, han estès equivocadament a orientació sexual un text destinat a protegir la dignitat de l'home i de la dona com a tals, i han sancionat d'aquesta manera uns actes que, en el moment dels fets, no constituïen una infracció;

Considerant que, en aquestes condicions, la decisió del Tribunal Superior de Justícia, que confirma la sentència del Tribunal de Corts condemnant el recurrent a títol d'un delictes menor de realització d'actes que atempten contra la dignitat de la persona, no respecta l'article 9.4 de la Constitució;

Considerant, per consegüent, que el recurs d'empara del Sr. Domingo López Acedo ha de ser estimat pel que fa a aquest punt particular i que el benefici d'aquesta decisió ha d'estendre's també al Sr. Sergi Ruiz Lázaro.

IV. Pel que fa al dret a obtenir una decisió completa

Per la seva banda, considerant que el Sr. Sergi Ruiz Lázaro, per tal de fonamentar la seva demanda, al·lega, essencialment, que el Tribunal Superior de Justícia hauria omès de pronunciar-se sobre un dels motius de l'apel·lació i sosté que aquesta omisió constituïria una vulneració del dret a la

jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució;

Considerant que en l'aute de data 23 de febrer del 2001 que condemnava el Sr. Sergi Ruiz Lázaro a cinc anys de presó, el Tribunal de Corts havia tingut en compte explícitament circumstàncies atenuants per ser menor de vint-i-un anys i per penediment i col·laboració amb les autoritats;

Considerant que, entre els motius esgrimits pel recurrent davant el Tribunal Superior de Justícia, hi figurava un quart motiu mitjançant el qual s'impugnava "l'apreciació de la pena d'acord amb les circumstàncies atenuants reconegudes pel propi Tribunal de Corts", i que aquest motiu era totalment independent dels tres motius anteriorment desenvolupats;

Considerant que el recurrent havia exposat llargament i de manera detallada les raons per les quals entenia "excessiva" la decisió del Tribunal de Corts de considerar les circumstàncies atenuants per tan sols disminuir d'una sisena part la pena màxima prevista en relació amb les infraccions imputades;

Considerant que, per mitjà de l'apel·lació, el recurrent demanava entre altres punts, que el Tribunal Superior de Justícia examinés novament la consideració de les circumstàncies atenuants efectuada pel Tribunal de Corts per a la determinació de la pena;

Considerant que el Tribunal Superior de Justícia ha respost als tres altres motius exposats pel recurrent, tot examinant de manera molt acurada les circumstàncies de la causa, el comportament del recurrent, la possibilitat de retenir la feblesa de caràcter com una circumstància atenuant i que com a resultat d'aquest examen va rebutjar-la;

Considerant que el Tribunal Superior de Justícia no ha evocat el quart punt de l'apel·lació ni en el resum que fa dels arguments desenvolupats pel recurrent -llevat de manera indirecta al resultant III, punt 3, apartat 2 dels antecedents de fet, en un desenvolupament dedicat a les circumstàncies atenuants per raó de "caràcter feble"- ni en els fonaments legals;

Considerant que el Tribunal Superior de Justícia s'ha limitat, en el considerant VIII i últim de la seva sentència, a indicar que "En aquestes condicions, el Tribunal de Corts ha fet una justa apreciació dels fets, una exacta aplicació de la Llei penal, tant pel que respecta les qualificacions retingudes com les penes pronunciades" i a confirmar la sentència del Tribunal de Corts;

Considerant que una fórmula tan general i no específica no respon a l'exigència constitucional formulada per l'article 10 de la Constitució, relatiu al dret a la jurisdicció, més concretament al dret a obtenir una decisió fonamentada en dret;

Considerant que pel fet de no respondre de manera expressa a una de les pretensions de l'apel·lació plantejada pel recurrent, el Tribunal Superior de Justícia no ha respectat l'article 10 de la Constitució i que, per consegüent, el recurs d'empara del Sr. Sergi Ruiz Lázaro ha de ser estimat pel que fa a aquest punt.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Atorgar l'empara sol·licitada per la representació processal del Sr. Sergi Ruiz Lázaro en el present recurs.

Atorgar parcialment l'empara sol·licitada per la representació processal del Sr. Domingo López Acedo en el present recurs.

Segon

1. Reconèixer a ambdós recurrents el dret al respecte del principi de legalitat penal.
2. Reconèixer al Sr. Sergi Ruiz Lázaro el dret a una decisió motivada en dret i a un procés degut.

Tercer

1. Anul·lar parcialment la part dispositiva de la sentència de data 23 de febrer del 2001, dictada pel Tribunal de Corts, pel que fa a la condemna dels dos recurrents com a responsables d'un delictes menor de realització d'actes que atemptin contra la dignitat d'una persona a causa del seu sexe, castigat a l'article 313 del Codi penal, ja que s'ha donat al terme "sexe" de l'article esmentat una interpretació extensiva englobant-hi "l'orientació sexual".

I consegüentment, anul·lar la confirmació d'aquest mateix punt de la sentència de data 24 d'octubre del 2001 de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

2. Declarar l'obligació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia de pronunciar-se sobre el quart motiu de l'apel·lació del Sr. Sergi Ruiz Lázaro.

3. Als sols efectes d'aplicar els punts 1 i 2 d'aquest tercer apartat de la decisió, retrotreure les actuacions al moment immediatament anterior al pronunciament de la sentència de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia de data 24 d'octubre del 2001.

Quart

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a les representacions processals de les parts, al Ministeri Fiscal, al president del Tribunal Superior de Justícia i al president del Tribunal de Corts, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 9 de maig del 2002.

Miguel Herrero de Miñón

Philippe Ardant

President

Vicepresident

Miguel Ángel Aparicio Pérez Pere Vilanova Trias

Magistrat

Magistrat